

Projectbrief Huisvesting Bijzondere Doelgroepen

d.d. 16-02-2023

Opdrachtgevers	Bestuurlijk: Antoine Walraven (burgemeester Bernheze) Ambtelijk: Peggy Hurkmans (gemeentesecretaris Bernheze)
Gedelegeerde Opdrachtgevers	nvt
Projectleider	Marijke Elfadly

Aanleiding

Sinds het uitbreken van de oorlog in Oekraïne en de daaropvolgende vluchtelingenstroom wordt er met enige regelmaat en onder hoge druk een beroep gedaan op gemeenten voor (nood)opvang. De, lokale en regionale, reguliere opvanglocaties hebben onvoldoende capaciteit om de toestroom te kunnen huisvesten. Met de komst van de in voorbereiding zijnde nieuwe wet, "Wet gemeentelijke taken mogelijke asielopvangvoorzieningen" (Spreidingswet), is het duidelijk geworden dat de landelijke overheid steeds vaker en langduriger een beroep gaat doen op gemeenten voor het opvangen van ontheemden¹ en vluchtelingen². Inmiddels wordt steeds duidelijker wat dit beroep op gemeenten gaat inhouden qua omvang en status van de vluchtelingen. Bovendien wordt ook de impact hiervan op de gemeentelijke voorzieningen en organisatie steeds duidelijker. Naast deze opgave is er een (huisvestings-)opgave voor een aantal bijzondere doelgroepen die niet zijn meegenomen in de Woonvisie. Het gaat hierbij om mensen die in een beschermd wonen omgeving gehuisvest moeten worden (al dan niet met dagelijkse begeleiding), dak- en thuislozen en spoedzoekers. Vervolgens dient er op basis van op te stellen kaders een structurele aanpak te worden ontwikkeld.

Om te anticiperen op deze ontwikkelingen en om te zorgen voor inbedding van een structurele aanpak in de organisatie heeft de gemeente bovengenoemde projectleider aangetrokken.

Uitdaging

De uitdaging waar de gemeente Bernheze voor staat is een passende oplossing te vinden voor het huisvesten van een aantal nader gespecificeerde groepen die niet in de Woonvisie zijn opgenomen. Met de komst van de Spreidingswet dienen bovendien vluchtelingen en asielzoekers structureel een plek in de Gemeente Bernheze te krijgen. Daarnaast zijn er door de oorlog in Oekraïne het afgelopen jaar ook vluchtelingen uit dit land opgevangen. De verwachting is dat deze opvang langer gaat duren dan aanvankelijk gedacht en dat een deel zich blijvend in Bernheze zal willen vestigen. Hiermee komen Oekraïners eveneens onder de bijzondere doelgroep te vallen. Om de huisvestingsopgave compleet te maken dient er eveneens rekening te worden gehouden met het huisvesten van een aantal maatschappelijke doelgroepen die nog niet in de Woonvisie zijn opgenomen.

Voor al deze aandachtsgroepen dient een uitgewerkt plan te komen dat voorziet in huisvesting en dat antwoord geeft op de vraag of er sprake moet zijn van spreiding of juist niet en of het mengen van deze aandachtsgroepen een optie is. Door de dynamiek en complexiteit van het huisvestingsvraagstuk is het beantwoorden van deze vragen niet eenvoudig. Voor beide vraagstukken moet sowieso worden bekeken onder welke voorwaarden hier sprake van kan zijn. Complicerend is verder dat de aantallen sterk kunnen fluctueren, omdat ze onderhevig zijn aan politieke keuzes van rijkswege over instroom, doorstroom en uitstroom.

¹ Vluchteling in eigen land vanwege ras, politieke voorkeur, sociale klasse, seksualiteit e.d.

² Iemand die eigen land ontvlucht vanwege (dreiging) van gevaar of geweld

Naast het huisvestingsvraagstuk speelt ook het leveren van zorg en ondersteuning aan bovengenoemde doelgroepen een rol. Tegelijkertijd met het realiseren van de huisvesting dient ook te worden voorzien in voorzieningen vanuit de Jeugdwet, Wmo en Wpg (basispakket JGZ, het Rijksvaccinatieprogramma en prenataal huisbezoek). Verder dient er aandacht en overleg te zijn met schoolbesturen voor het realiseren van voldoende onderwijsaanbod en -locaties. En is het, door de invoering van een aantal aanpassingen in wetgeving, mogelijk om Oekraïners te begeleiden naar werk. Tot op heden is dit voor overige vluchtelingen nog niet mogelijk. Zo zijn er ook als het gaat om zorg(verzekering) verschillen in benadering van werkenden en niet-werkenden.

Zowel de thematiek als de huisvestingslocaties liggen maatschappelijk onder een vergrootglas. Deels omdat de huisvestings- en ondersteuningsvraag op onderdelen concurreert met die van andere woning- en hulpzoekenden. Voor een ander deel, omdat in de praktijk blijkt dat bepaalde facetten van dit vraagstuk tot maatschappelijke onvrede kunnen leiden. Er dient dan ook een afgewogen communicatiestrategie te worden opgesteld.

Doelstelling

Het doel van de opdracht is tweeledig:

- 1) Voor de korte termijn moeten we ervoor zorgen dat huisvesting van asielzoekers en Oekraïners geregeld is. Hier wil de gemeente Bernheze haar maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen. De bestuurlijke uitgangspunten van de raad (commissie Bestuur en Strategie van 17 oktober 2022) liggen hieraan ten grondslag. Het opgestelde en ge-accordeerde Regioplan Veiligheidsregio Brabant-Noord is een vertaling van de landelijke wetgeving en wordt in de uitwerking meegenomen.
- 2) Voor de langere termijn moeten we ervoor zorgen dat de integraliteit en de overall coördinatie op de huisvesting van de speciale doelgroepen in de organisatie goed ge-borgd is.

In het op te stellen Functioneel Programma van Eisen (FPvE) worden alle in de project-brief genoemde doelstellingen nader uitgewerkt. Dit Functioneel Programma van Eisen is het kader stellende document dat ter besluitvorming aan de raad wordt aangeboden.

Voor wat betreft de huisvesting en ondersteuning van asielzoekers, statushouders en Oekraïners is onze inzet er nu op gericht om te voldoen aan onze taakstelling. Het realiseren van crisisondersteuning moet daarbij zoveel mogelijk worden voorkomen.

Op allerlei fronten is er sprake van verschillen in wet- en regelgeving als het gaat om het leveren van voorzieningen vanuit het sociale domein. Deze moeten binnen de op te zetten structurele aanpak zichtbaar gemaakt worden, zodat er een compleet overzicht ontstaat en er mogelijkheden worden benoemd (knoppen waaraan kan worden gedraaid) om lokale afwegingen te maken.

Om de kennis en ervaring binnen de gemeente Bernheze optimaal te benutten worden medewerkers uit alle teams van de gemeente betrokken in de projectorganisatie en de inhoudelijke vormgeving van de definitieve structurele aanpak.

Onder, zowel inwoners als raad, dient actief ingezet te worden op het realiseren van draagvlak voor de te realiseren oplossing van het huisvestingsvraagstuk. Bij de uitwerking van de communicatie wordt door middel van activiteitenplannen per onderwerp of doelgroep een nadere uitwerking gemaakt.

Projectresultaat

1. Een gedegen proces, waarbij fasegewijs wordt gewerkt en waarbij iedere fase wordt afgesloten met een beslisdokument:
fase 1: collegevoorstel; voorzien van Projectbrief en Communicatieplan, met opdracht aan de projectorganisatie voor het uitvoeren van de benodigde werkzaamheden en het beschikbaar stellen van de benodigde middelen.
fase 2: college- en raadsvoorstel; voorzien van Functioneel Programma van Eisen, waarin de kaders (o.a. uit commissie Bestuur en Strategie 17-10-2022) voor de te realiseren aanpak zijn vastgelegd.
fase 3: collegevoorstel: met Programma van Eisen, waarin de vertaling van de bestuurlijke wensen en eisen in concrete stappen worden uitgelijnd.
fase 4: memo opdrachtgevers (ambtelijk en bestuurlijk): inclusief Uitvoeringsplan met voorstellen voor inbedding van de ontwikkelde structurele aanpak in de gemeentelijke organisatie.
fase 5: memo opdrachtgevers: inclusief voorstel Monitoring en Beheer. Hierbij wordt verslag gedaan van de voortgang van de inbedding in de reguliere organisatie en worden instrumenten voor toekomstige monitoring aangedragen.
fase 6: memo opdrachtgevers: voorzien van Afsluitrapportage. In dit overdrachtdocument wordt verslag gedaan van het doorlopen proces, zijn besluiten vastgelegd, zijn afspraken (rollen, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden) over inbedding van de opgebouwde structuur in de reguliere organisatie vastgelegd. Aan dit document worden relevante bijlagen toegevoegd met voorbeelden, brondocumenten, etc.
2. Oplevering project en overdracht aan de reguliere organisatie eind december 2023.
3. Het vooruitlopend op het vast te stellen FPvE opstellen van een locatiescan met afwegingskader voor locaties c.q. woningen voor het daadwerkelijk huisvesten van de bijzondere doelgroepen; per 1 juli 2023 en per 1 januari 2024 bestaande uit:

Doelgroep	Aantal	Beschikbaar / te realiseren in 2023
Asielzoekers	116	te realiseren per 01-01-2024 voor minimaal 5 jaar met optie tot verlenging van 5 jaar
Statushouders	tot 1 juli: 38	Gerealiseerd 27, nog te realiseren 11 plekken
Vluchtelingen Oekraïne	tot 1 juli: 173	Gerealiseerd 135, nog te realiseren 38 plekken
Beschermd wonen en maatschappelijke opvang	100 (niveau 2020)	

Bovenstaande aantallen zijn onderhevig aan bijstellingen door het Rijk en kunnen tussentijds worden bijgesteld.

Deze locatiescan inclusief afwegingskader is gereed in maart 2023. Op basis hiervan vindt advisering van de stuurgroep plaats en het (mede) voeren van onderhandelingsgesprekken met mogelijke locatie-eigenaren, op basis van de locatiescan.

4. Het opzetten van een projectorganisatie met daarin een brede vertegenwoordiging van de verschillende betrokken teams en de overige belanghebbenden c.q. uitvoerders.
5. Het opstellen van een Functioneel programma van Eindhoven (FPvE) inclusief een visie op spreiding en menging van bijzondere doelgroepen die door de raad wordt vastgesteld.
6. Het realiseren van een passende oplossing voor het sociale vraagstuk, zoals integratie, participatie en werken.
7. Het zorgen voor adequate communicatie gedurende het proces en het tijdig opstellen van activiteitenplannen voor deelopdrachten of doelgroepen.

Afbakening / inhoudelijke uitgangspunten

1. De te realiseren nieuwe locaties mogen zo min mogelijk belastend zijn voor de reguliere te ontwikkelen woningvoorraad. De kwantificering en verdeling van beschikbare woonruimte wordt in het FPvE nader uitgewerkt.
2. De taakstelling van het Rijk is leidend voor de te realiseren (huisvestings-)voorzieningen.
3. Het realiseren van woonruimte voor arbeidsmigranten maakt geen onderdeel uit van de opdracht.³
4. Het realiseren van standplaatsen voor woonwagens of het toewijzen van (flex)woningen aan woonwagenbewoners maakt geen onderdeel uit van de opdracht.⁴
5. De bestuurlijke uitgangspunten uit de commissie Bestuur en Strategie d.d. 17-10-2022 en vastgesteld beleid maken onderdeel uit van de opdracht.
6. De in het Regioplan (VRBN 29-12-2022) gezamenlijk vastgelegde uitgangspunten worden uitgevoerd en nader uitgewerkt in het op te stellen FPvE.
7. Een belangrijk financieel uitgangspunt is dat het rijk de bekostigingsregelingen voortzet.

Effecten

Bedoeld

1. Vluchtelingen en ontheemden voelen zich thuis in de samenleving van Bernheze.
2. De bestaande basis voor integratie en samenhang van diverse bevolkingsgroepen is afgestemd op de instroom van bijzondere doelgroepen.
3. De inwoners en organisatie(s) in Bernheze voelen zich betrokken bij de ontwikkelingen en vormgeving van de (huisvestings-)voorzieningen.
4. De gemeentelijke organisatie is klaar voor en speelt in op nieuwe of uitbreidingsopgaven voor bijzondere doelgroepen.

Negatief

1. Er vindt, ondanks pogingen om dit te voorkomen toch, verdringing van andere woningzoekenden plaats.
2. Wachttijden en kosten van (huisvestings- en ondersteunings-)voorzieningen lopen op, omdat er een groter beroep op wordt gedaan.

³ Er vindt op proces en inhoud wel onderlinge afstemming plaats.

⁴ idem

3. Onvrede onder de inwoners van Bernheze over de omvang en de aard van de op te vangen vluchtelingen en ontheemden.
4. Het leveren van een bijdrage aan het project komt in het gedrang, omdat medewerkers al overvol zitten.

Randvoorwaarden project

1. In het sub regionaal plan zijn voor de uitwerking een aantal randvoorwaarden opgenomen. Deze worden in het op te stellen Functioneel Programma van Eisen meegenomen en vormen daarmee de basis voor de nadere uitwerking van de opgave.
2. Om de projectorganisatie te bemensen stelt de gemeente Bernheze voldoende middelen (mensen en financiën) ter beschikking.
3. Het project wordt volgens de principes van projectmatig creëren vormgegeven. Dit betekent dat de bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgever zorgen voor legitimering van het project en de dagelijkse aansturing van het project plaatsvindt door de projectleider. De projectmedewerkers leveren input op basis van kennis en ervaring.

Relatie andere projecten

Het project op zich is complex vanwege z'n aard en omvang. Bovendien opereert het in een dynamische omgeving en dient afstemming te houden met o.a. de volgende ontwikkelingen:

Lokaal: Woonwagengewoners, Woondeal, Prestatieafspraken met woningcorporaties, (her)ontwikkeling De Wildhorst, woningbouwprojecten etc.

Regionaal: Uitvoering Regioplan, Uitvoering sub regionaal plan, beschermd wonen, arbeidsmigranten e.d.

Competenties projectleider

De projectleider beschikt over een HBO+ werk- en denkniveau, heeft minimaal 6 jaar werkervaring bij een gemeente in het ruimtelijk domein en is bekend/heeft ervaring met de huisvesting van bijzondere doelgroepen. De projectleider is bestuurlijk, politiek, maatschappelijk sensitief en omgevingsbewust. Hij/zij is analytisch sterk, creëert overzicht en kan goed luisteren en doorvragen. Daarnaast beschikt de projectleider over een kritische blik en houding en is communicatief sterk (mondeling en schriftelijk). Een dienstverlenende, zakelijke en resultaatgerichte instelling alsook een "hands-on" mentaliteit kenmerken de projectleider. De projectleider heeft ervaring met het leiden van projecten, is in staat het (eigen) werk te plannen, organiseren en te structureren en weet mensen te enthousiasmeren en stimuleren.

Looptijd en budget

Het project loopt t/m 31 december 2023 en wordt voor zover het gaat om de huisvesting en ondersteuning van Oekraïners gefinancierd uit het normbedrag (bekostiging door het rijk).

Voor de inzet van de projectleider is in de aanbesteding bedongen dat er mogelijk 2x met een half jaar verlengd kan worden, mocht dat nodig zijn.

De projectleider is budgethouder van het project en daarmee van de uitgaven die ten laste komen van het project.

Vanwege de afhankelijkheid van de mate van instroom van de doelgroepen en de veranderingen die van rijkswege tussentijds worden doorgevoerd op de vergoedingen is er nu nog geen concreet budget bekend. Op basis van de nadere uitwerking in het FPvE wordt bij de 1^e tussenrapportage 2023 een raming van het benodigde budget aangeleverd.

Voor het uitvoeren van de communicatie in de 2^e fase van dit project is een budget geraamd van € 19.000 (zie argumentatie in het communicatieplan).

Communicatie

Het College en de Raad van de gemeente Bernheze willen de inwoners tijdig betrekken. Daarnaast kent het project een groot (bestuurlijk) afbreukrisico. Mede om deze redenen is communicatie een belangrijk onderdeel van dit project. Hiervoor is dan ook een communicatieplan opgesteld. In dit plan zijn zowel de interne als de externe communicatie uitgewerkt. Het communicatieplan is als bijlage bij deze projectbrief gevoegd en maakt daarmee onlosmakelijk onderdeel uit van deze opdracht.